

ÚVOD DO FARMAKOLOGIE VEGETATIVNÍHO NERVOVÉHO SYSTÉMU

Nervový a endokrinní systém - zabezpečují **kontrolu** a **integraci** tělesných funkcí.

Společné vlastnosti: vysokou úroveň mozkové **integrace**, schopnost ovlivňovat procesy v **distálních** částech organismu a rozsáhlé zapojení systému **negativních** zpětných vazeb.

Hlavní rozdíl mezi nervovým a endokrinním systémem spočívá ve **způsobu** přenosu informace.

Endokrinní systém: přenos je převážně **chemický**, prostřednictvím krví přenášených **hormonů**.

Nervový systém: primárně využívá rychlého **elektrického** přenosu signálu nervovými vlákny.

Mezi nervovými buňkami navzájem, nebo mezi neurony a jejich příslušnými efektorovými buňkami:

signál je častěji přenášen **chemicky** než elektricky (transmitter nebo neurotransmitter).

Periferní nervový systém

- ze somatických motorických nervů
- a vegetativního nervového systému

Somatický nervový systém:

- inervuje pouze kosterní svaly,
- a jeho funkce je vůlí regulovatelná (pohyby těla, dýchání).

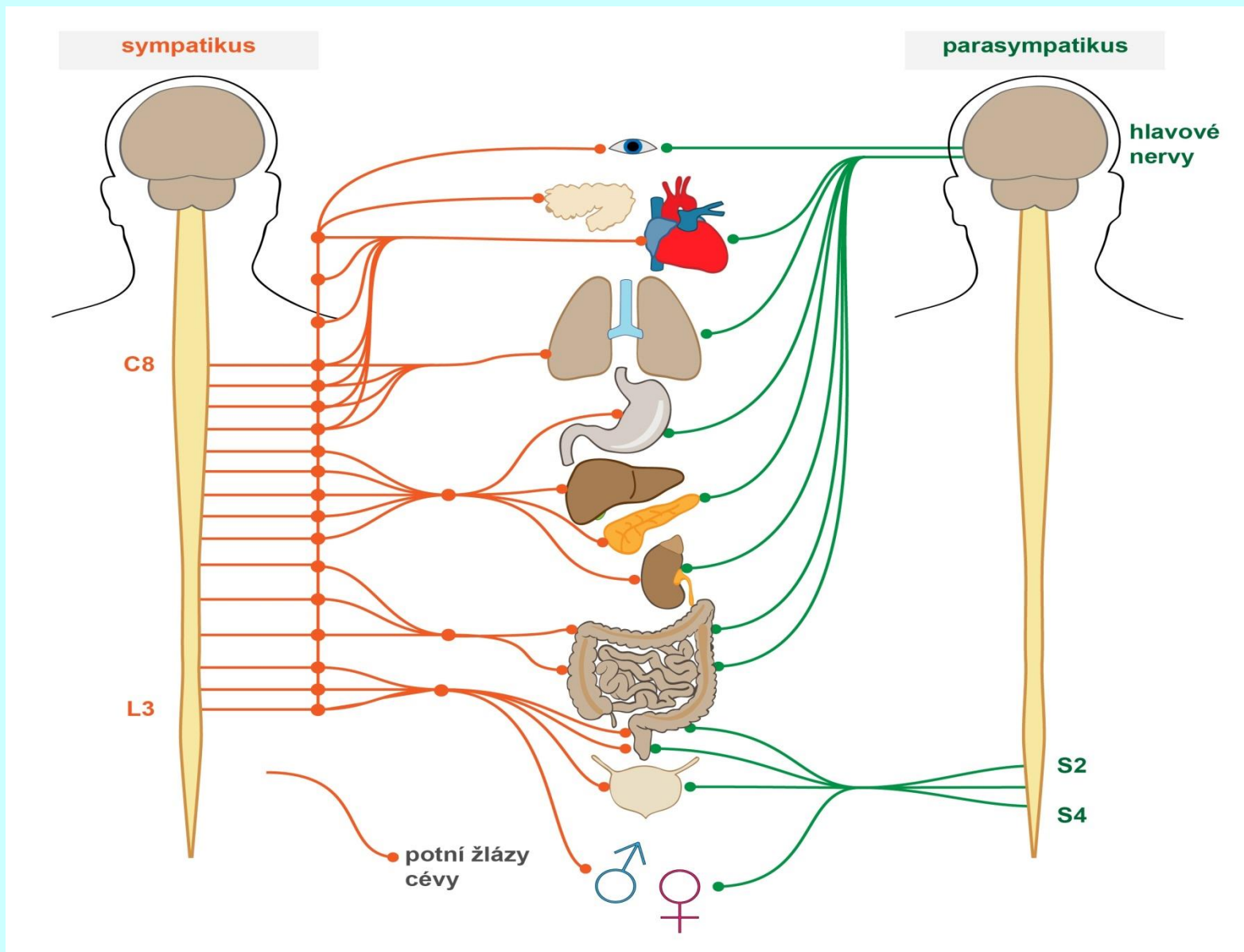
Vegetativní nervový systém (VNS):

- je značně **nezávislý**,
- funkce není **ovlivnitelná** vůlí,
- podílí na **regulaci vnitřních** orgánů a systémů organismu (**viscerální** funkce lidského těla) - krevní tlak, srdeční a dýchací frekvenci, motilitu střev, ovládá průměr zornice, vyprazdňování močového měchýře, regulaci tělesné teploty, apod.
- a je **součástí** tzv neurohumorální regulace, kterou zabezpečuje nervový a endokrinní systém.

ANATOMIE VNS

Podle anatomických kritérií lze rozdělit na dva celky:

- 1. *sympatický*** (thorakolumbální - pregangliová vlákna opouštějí CNS v hrudní a bederní oblasti cestou míšních nervů)
  - 2. *parasympatický*** (kraniosakrální - pregangliová vlákna opouštějí CNS cestou hlavových nervů sakrálními míšními kořeny S2 až S4
- Oba systémy mají svá ústředí v jádrech CNS.**

Funkce buněk a lidského těla, 3. Lékařská fakulta UK, <http://fb.lt.cz/skripta/regulacni-mechanismy-2-nervova-regulace/6-autonomni-nervovy-system/>

CHOLINERGIKA (parasympatomimetika, cholinomimetika)

Léčiva, která na orgánech inervovaných parasympatikem účinkují jako acetylcholin

Acetylcholin je neurotransmitter pro:

- eferentní **pregangliová** autonomní vlákna sympatiku i parasympatiku,
- **somatická** (neautonomní) motorická vlákna pro kosterní svalovinu (neurosvalová ploténka),
- a **postgangliová** vlákna parasympatiku.

Acetylcholin (ACh) - syntetizován v cytoplazmě z **cholinu** a **acetyl-CoA**, katalyzován cholinacetyltransferázou.

Po **vyplavení** z presynaptického zakončení se molekuly ACh vážou na cholinergní (acetylcholinový) **postsynaptický** receptor a **aktivují** jej.

ACh je **štěpen** acetylcholinesterázou (AChE) na cholin a acetát, jeho **poločas** je velmi krátký.

AChE se **vyskytuje** v erytrocytech, obdobným typem enzymu s nižší afinitou je butyrylcholinesteráza (v krevní plazmě, játrech, gliových buňkách).

Typy cholinergních receptorů

Muskarinový (M) typ: působí pouze na **cholinergní** receptory efektorových orgánů (hladké svaly, srdce, žlázy i v CNS) **inervovaných** parasymptikem (dají se **zrušit** atropinem).

M-receptory **patří** k receptorům **spřaženým** s G-proteinem, který řídí **iontové** kanály.

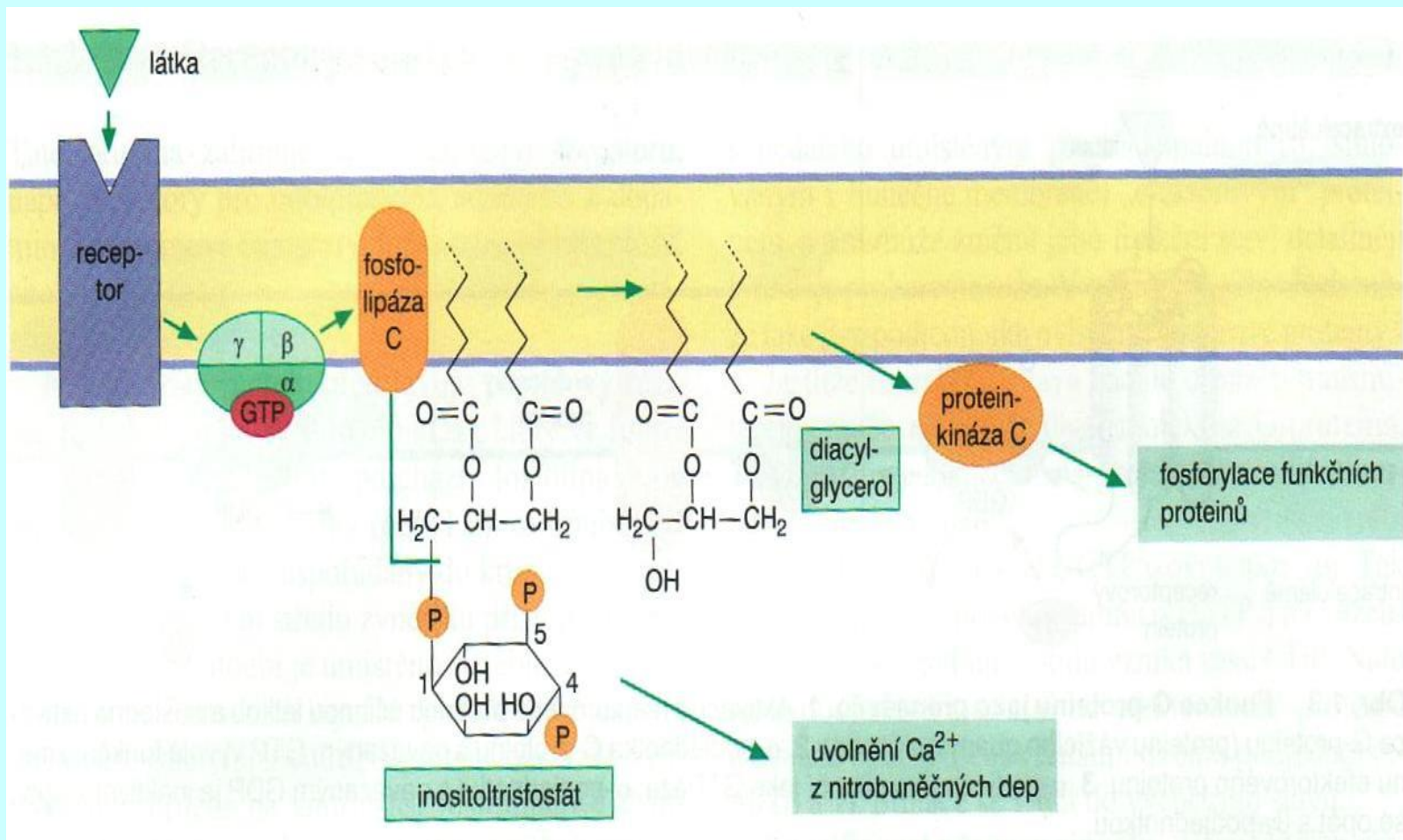
Klonováním a dalšími metodami bylo **identifikováno** celkem pět typů muskarinových receptorů (receptory $M_1 - M_5$)

M_1 -receptory (neuronální): jsou lokalizovány v CNS, v periferních neuronech a parientálních buňkách žaludku - zprostředkují především **excitační** účinky (**uzavření** K^+ kanálů - depolarizace membrány) - spřaženy s **G_q -proteinem**. Má se za to, že ovlivnění jejich funkce nebo snížení jejich denzity představuje jednu z příčin demence.

M_2 -receptory (kardiální): vyskytují se **především** v srdci a v neuronálních tkáních (i hladkých svalech) - zprostředkují především **inhibiční** reakce (**otevření** K^+ kanálů - hyperepolarizace membrány) - spřaženy **G_i -proteinem**.

M_3 -receptory (žlázy/hladké svaly): jsou odpovědné především za **excitační** účinky acetylcholinu a cholinergní stimulaci - **zvýšená** sekrece slinných, bronchiálních a jiných žláz, kontrakce hladkých svalů vnitřních orgánů (**spřaženy s G_q -proteinem**) a prostřednictvím **fosfolipázy C** katalyzuje vznik IP_3 a DAG - zvyšují výdej Ca^{2+})

Vazba na α a M receptory

Zvyšuje se sekrece žláz **M₃ receptory** nebo tonus hladkých svalů **alfa receptory**

Nikotinový (N) typ:

- neuronální (N_N -receptory) - působí na ganglie
- a muskulární (N_M -receptory) - jsou lokalizovány především na neuromuskulárních spojeních (na nervosvalové ploténce).

**N-receptor je kanálový protein
(iontový kanál pro Na^+ , K^+ a Ca^{2+} ionty).**

Farmakologické účinky

Oko: M-receptory - kontrakce hladkého svalstva duhovky (s následnou **miózou**) a řasnatého tělesa (s následnou akomodací do blízka)

Kardiovaskulární systém - snížení periferního cévního odporu a tepové frekvence.

Srdce (M_2 -inhibičně) : snížená frekvence (neg. chronotropie), pokles kontraktility (neg. inotropie), snížená rychlost vedení (neg. dromotropie).

Cévy: vazodilatace - působením na M_3 receptory na endoteliálních buňkách se uvolňuje NO - zvyšuje koncentraci cGMP - snížení koncentrace Ca^{2+}

Respirační systém: v bronchiálním stromu **kontrahují** M_3 -agonisté hladkou svalovinu a **stimulují** sekreci slizničních žláz v průdušnici a bronších (**obtíže** u pacientů postižených bronchiálním astmatem).

Gastrointestinální trakt:

podání muskarinových agonistů ve střevech vyvolá **vzestup** sekreční a motorické aktivity.

- silně je **stimulovaná** činnost pankreatu a intestinálních žlázek
- v celém střevě se **zvyšuje** peristaltika a většina svěračů ochabuje
- stimulace kontrakcí v zažívacím traktu je způsobená **depolarizací** membrán hladkého svalstva a následným **zvýšeným** vstupem **vápníku**

Urogenitální trakt: muskarinový agonisté **stimulují** musculus detruzor (vyprázdnování) a relaxují svalstvo trigona a sfinktery močového měchýře.

Sekreční žlázy různého typu: **stimulace** sekrece potních, slzných a nazofaryngeálních (nosohltan) žláz

Centrální nervový systém: jsou přítomny M- i N-receptory (mozek je bohatší na muskarinové a mícha na nikotinové receptory) - **zvýšení** lokomotorické (přemístňování, pohyb) aktivity, zlepšují kognitivní funkce

Periferní nervový systém: **ovlivnění** ganglií (N-receptory).

ROZDĚLENÍ CHOLINOTROPNÍCH LÁTEK

Cholinomimetika (M- i N-receptory)	
1. přímo působící cholinomimetika (M- i N- receptory)	
M-receptory (parasymptomimetika)	N-receptory ganglia (N _N), nervosvalové spojení (N _M)
2. nepřímo působící cholinomimetika (inhibitory AChE)	
reverzibilní inhibitory AChE	ireverzibilní inhibitory AChE

Cholinolytika

1. přímo působící cholinolytika

M-receptory

(parasympatolytika)

N-receptory

N_N-blokátory (gangioplegika)

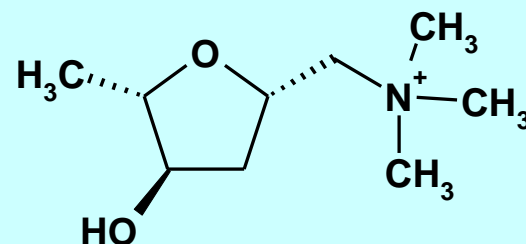
N_M-blokátory (myorelaxancia
periferní)

2. nepřímo působící cholinolytika

PŘÍMÁ PARASYMPATOMIMETIKA

Přírodní látky a jejich deriváty

(+)-muskarin - alkaloid houby *Amanita muscaria* L.

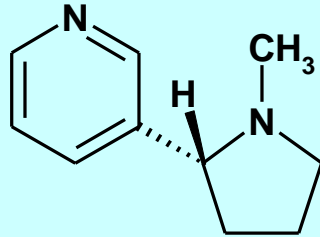

Na **cílových** orgánech vyvolává: rozšíření cév, pocení, tvorbu slin, střevní křeče a na oku zúžení zornice.

Je **toxický** - způsobuje oběhový kolaps, křeče, bezvědomí až smrt.

Nemá terapeutický, ale **pouze** experimentálně farmakologický význam.

Nikotin - alkaloid tabákových listů (*Nicotiana tabacum* L.)

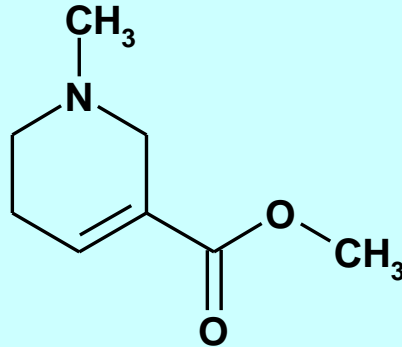
V **malých** dávkách stimuluje ganglia, ve **vysokých** je blokuje.

V konečném efektu převládá **podráždění** parasymptických ganglií (zvýšená sekrece a motilita GIT, mióza).

Pro **toxicitu** (nauzea až zvracení, křeče aj.) se terapeuticky **nepoužívá** s výjimkou nikotinového abúzu.

Jeho insekticidních vlastností využívalo **zemědělství** jako **ektoparazitika** na ochranu rostlin.

Arekolin - alkaloid z východoasijské rostliny *Areca catechu*

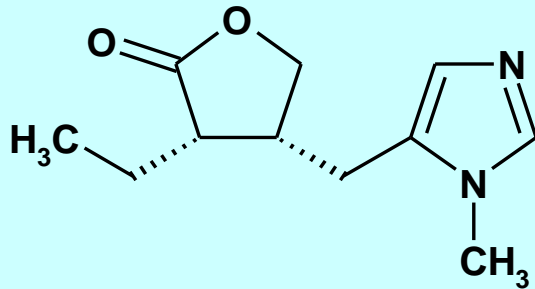

Prochází hematoencefalickou bariérou a na CNS působí **stimulačně**.

Stimuluje M- i N-receptory (cholinotropní efekt).

Ve **veterinářství** jako anthelmintikum u tasemnic.

Pilokarpin - alkaloid listů keře *Pilocarpus jaborandi* Holmes.

Účinný je přírodní pilokarpin s absolutní 3*S*,4*R*-konfigurací se substituenty na C₍₃₎ a C₍₄₎ v *cis*-uspořádání.

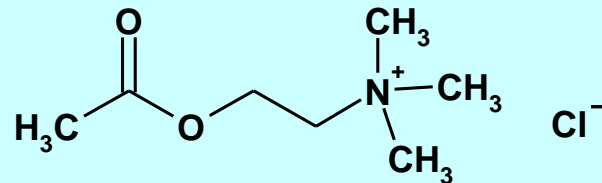
Prochází hematoencefalickou bariérou a na CNS působí **stimulačně**.

Stimuluje M-receptory, a částečně i N-receptory v gangliích.

Indikace: je hlavně topickým cholinergikem oftalmologie u glaukomu (mióza), snižuje **nitrooční tlak**.

Acetylcholin a jeho analoga

Acetylcholin - působí neselektivně, má M- i N- účinky.

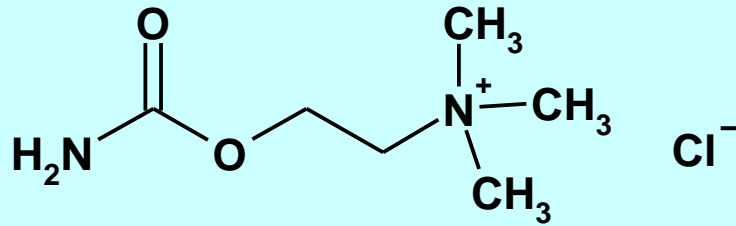

Je **specifickým** substrátem pro AChE - účinek je velmi krátký (po i.v. bolusu 5-20 vteřin).

Srdce: negativně inotropně a chronotropně (M_2), snižuje krevní tlak a zvyšuje tonus svalstva GIT a bronchů.

Indikace: v oftalmologii - operační zásah - rychlá mióza.

Karbachol

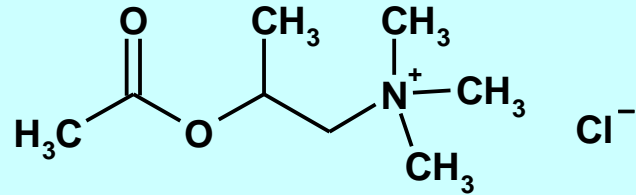
V trávicím ústrojí se téměř nerozkládá, je **rezistentní** vůči AChE, působí na periferní M-receptory, ale i na cholinegní N-receptory.

Indikace: vnitřně je sporadicky indikován na **zvýšení** motility u atonie střev a v **urologii** při retenci moče (motilita močového měchýře).

Hlavní indikace: snížení nitroočního tlaku - glaukom.

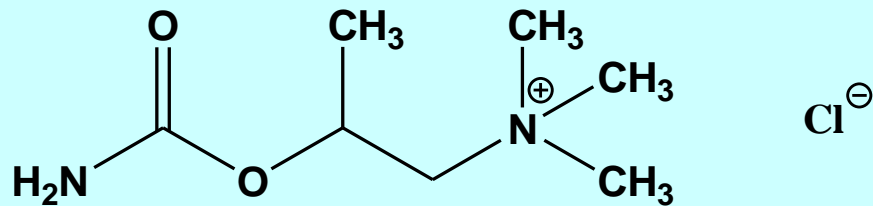

Methacholin

Indikace: dříve byl využíván k vyvolání vazodilatace.

Bethanechol

Indikace: při pooperační retenci moči a hypoaktivitě detrusoru neurogenního i non-neurogenního původu.

NEPŘÍMO PŮSOBÍCÍ PARASYMPATOMIMETIKA

Blokáda enzymu acetylcholinesterasy (AChE) - **zvýšení** koncentrace endogenního acetylcholinu:

- na efektoech parasympatiku (působí na M-receptory),
- ve vegetativních gangliích (působí na N_N -receptory),
- a na nervosvalovém spojení (vliv na N_M -receptory).

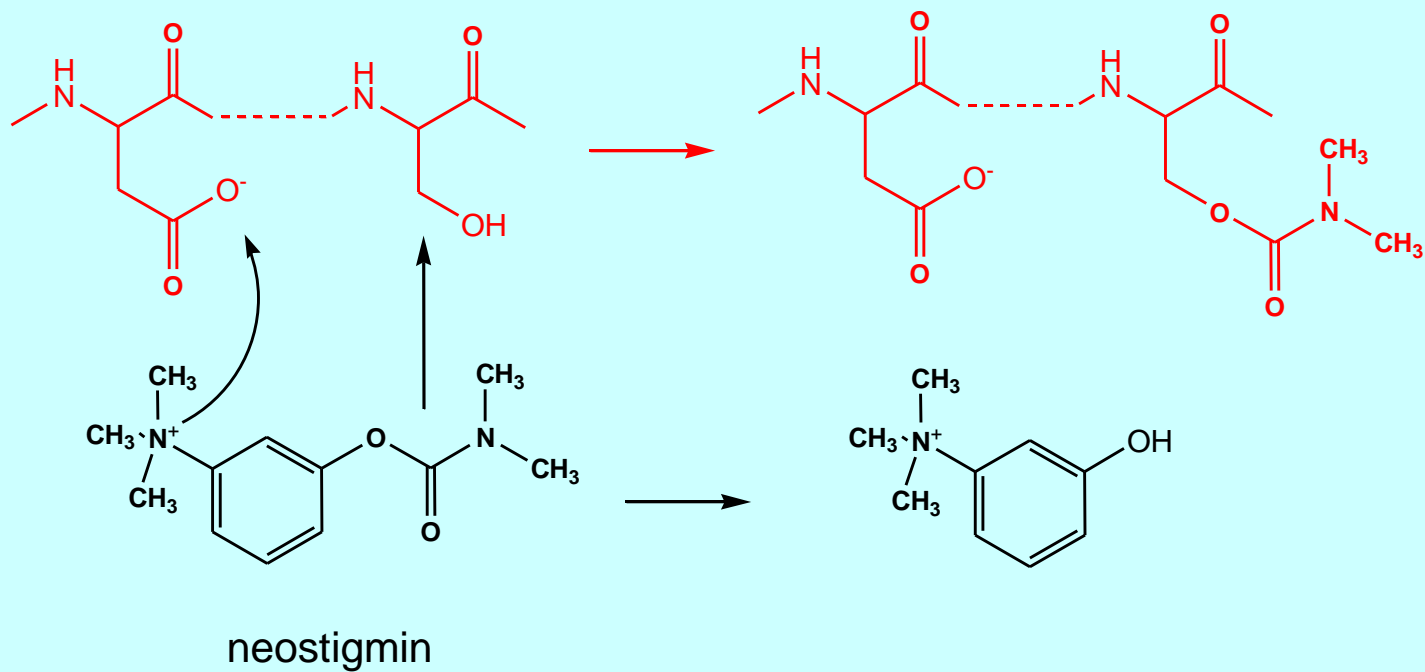
Inhibitory AChE působí **neselektivně**:

účinky parasympatomimetické, i cholinomimetické.

Rozdělují se na: krátkodobé **reverzibilní** inhibitory AChE a dlouhodobé **ireverzibilní** inhibitory AChE - jsou významné z toxikologického hlediska.

MECHANIZMUS ÚČINKU

AChE

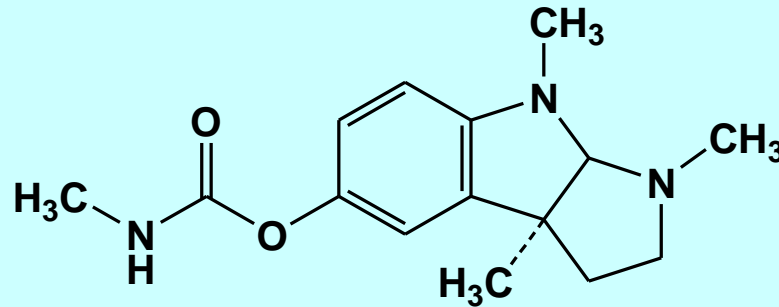

Krátkodobé, reverzibilní inhibitory AChE

Indikace:

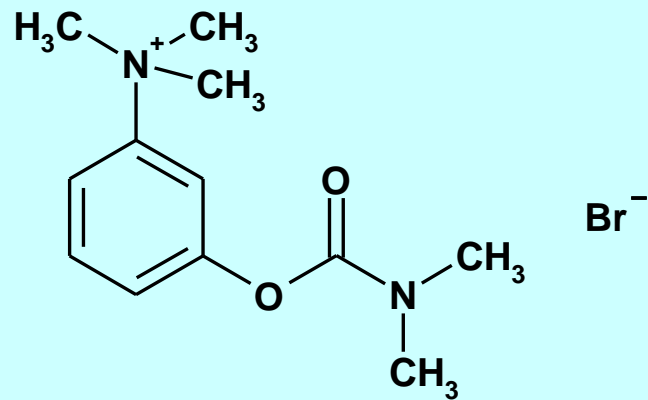
- k prevenci a léčbě pooperačních **atonii** GIT a močových cest;
- k **vyvolání** miózy a snížení nitroočního tlaku při glaukomu;
- jako **antidota** periferních kompetitivních myorelaxancií;
- **selektivní** inhibitory AChE v CNS - jsou využívány k symptomatické léčbě u mírných a středně těžkých forem Alzheimerovy choroby;
- k **léčbě** při *myasthenia gravis* (zvýšený titr protilátek proti N_M -receptorům a snížen počet N_M -receptorů na nervosvalovém spojení).

Fysostigmin, syn. eserin, indolový alkaloid kalebasových plodů
(*Physostigma venenosum* Balf.)

Indikace: používal se **lokálně** jako miotikum u glaukomu a injekčně u pooperačních stavů **atonie** střev a močového měchýře, v injekční formě je dnes **antidotem** u otrav atropinem a fenothiazinovými neuroleptiky.

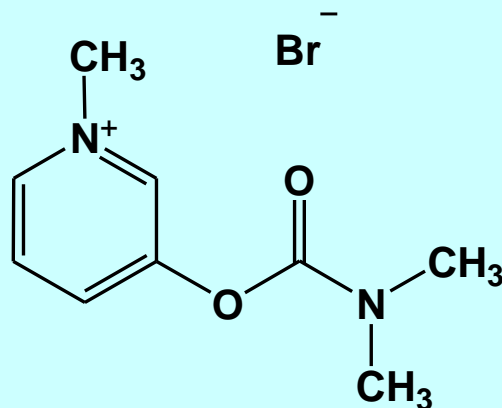
Neostigmin - bromid

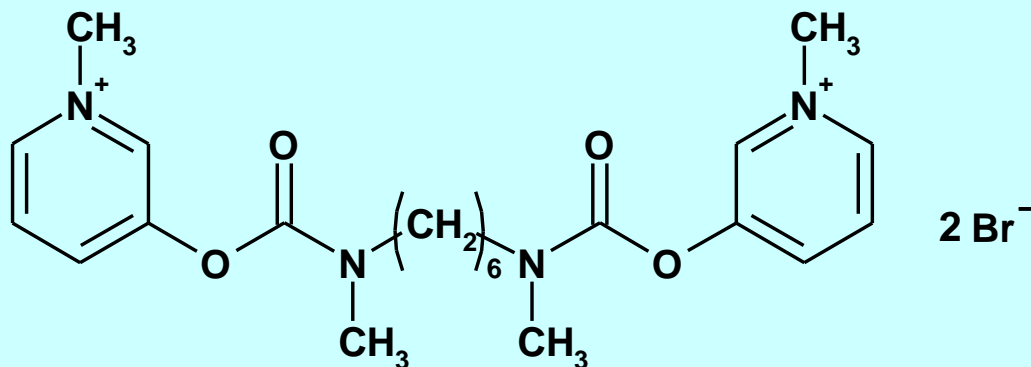
Indikace: pooperační **atonie** střev a močového měchýře, myasthenia gravis a v oftalmologii jako **miotikum** u glaukomu.

V injekcích je **antidotem** při předávkování nedepolarizujících myorelaxancií - látka nemá vnitřní aktivitu (tubokurarin, alkuronium aj.

pyridostigmin - bromid

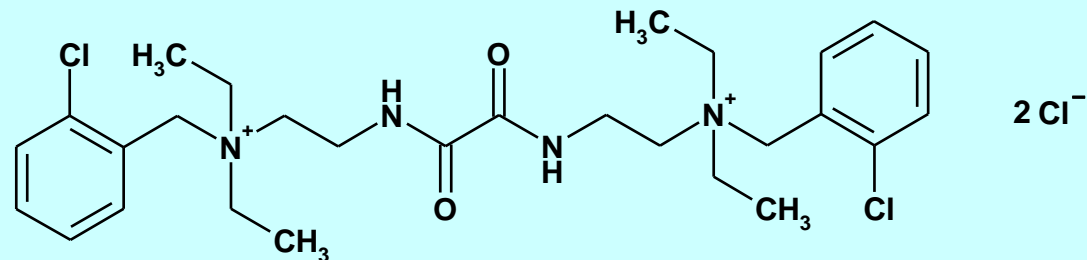

distigmin - bromid

Indikace: atonie střev, atonická obstipace, myasthenia gravis, antidotum nedepolarizujících kurarimimetik.

ambenonium-chlorid

Indikace: myasthenia gravis, kde účinkuje i u případů rezistentních na neostigmin.

Dlouhodobé, ireverzibilní inhibitory AChE

Organofosforové sloučeniny

Mají **vysohou** lipofilitu, velmi snadno se vstřebávají a prostupují všemi bariery včetně neporušené kůže.

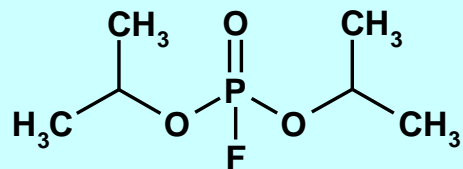
Pro velmi pevnou vazbu na molekulu AChE přetrvává jejich účinek **dlouhodobě** (dny, týdny), ireverzibilní blokádu enzymu ruší pouze **specifické reaktivátory**.

Projevy intoxikace:

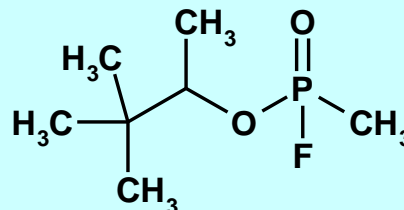
Objevuje se **mióza**, poruchy **vidění**, bolesti hlavy, nevolnost, zvracení, křeče v trávicím ústrojí, zvýšená sekrece žláz, bradykardie a pokles krevního tlaku, svalové záškuby až křeče.

Ve druhé fázi intoxikace: útlum dechového, vazomotorického a kardiálního centra, které může končit **letálně**.

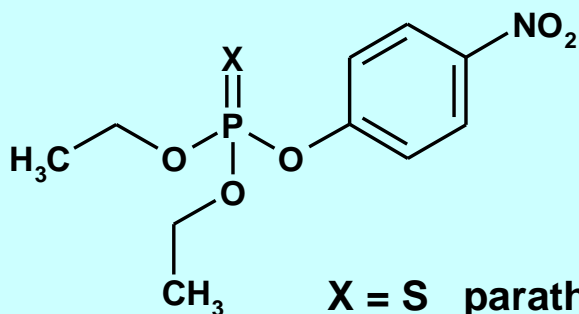
Insekticidní a miotická aktivita na bázi inhibice AChE

fluostigmin (1946)

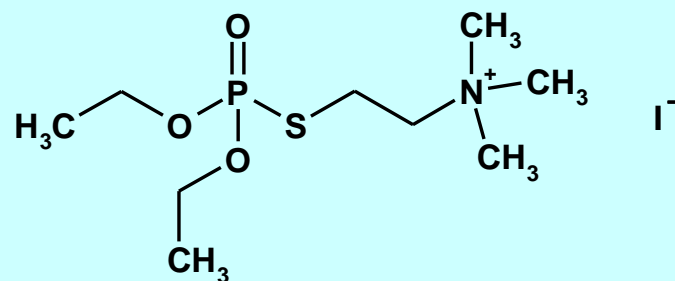

soman

X = S parathion (1946)

X = O paraoxon (1947)

ekotiofát-jodid (1957)

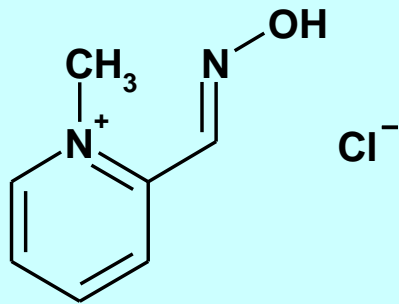
Dnes se u glaukomu omezeně používá pouze **ekotiofát-jodid**.

Reaktivátory acetylcholinesterasy

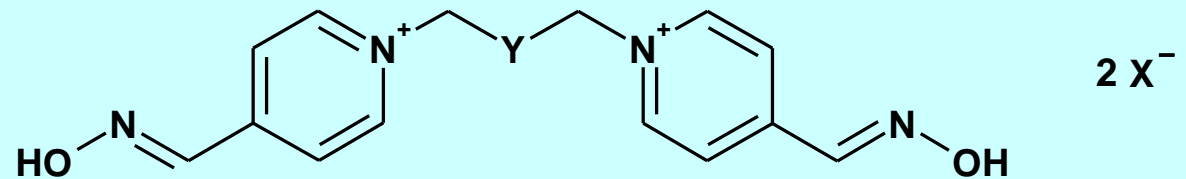
Mechanismu působení oximů:

- amoniové sloučeniny typu aldoximů
- k oximům má organofosfát **vyšší** afinitu než k AChE;
- oximová skupina je vysoce **nukleofilní**, reaguje s fosfátem inaktivovaného enzymu;
- vzniká **komplex** oxim + organofosfát a AChE se uvolňuje.

Účinek oximu **nastupuje** velmi rychle, aktivita motorických nervů se **obnovuje** po i.v. podání za několik minut.

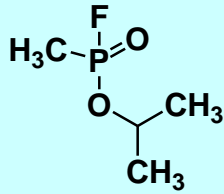
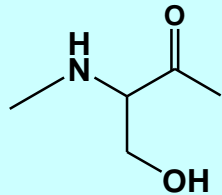
pralidoxim-chlorid (1957)

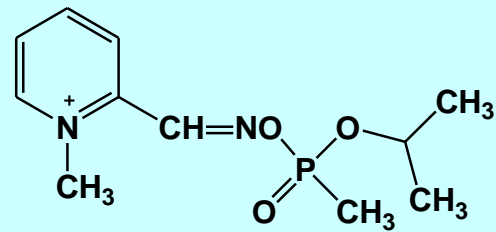
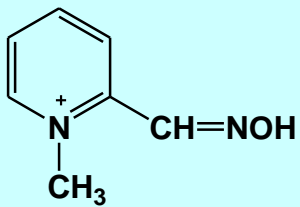
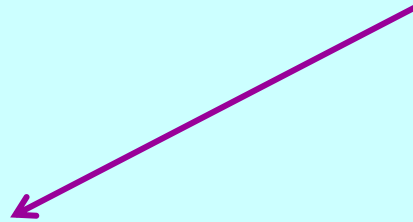
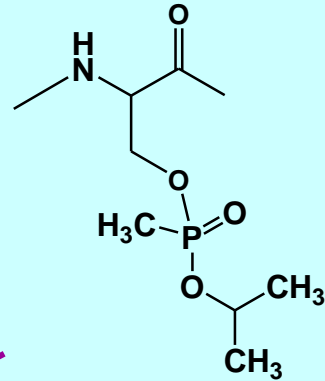
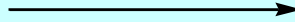
Y = -O- X = Cl obidoxim-chlorid (1963)

Y = -CH₂- X = Br trimedoxim-bromid (1964)

AChE

sarin

pralidoxim

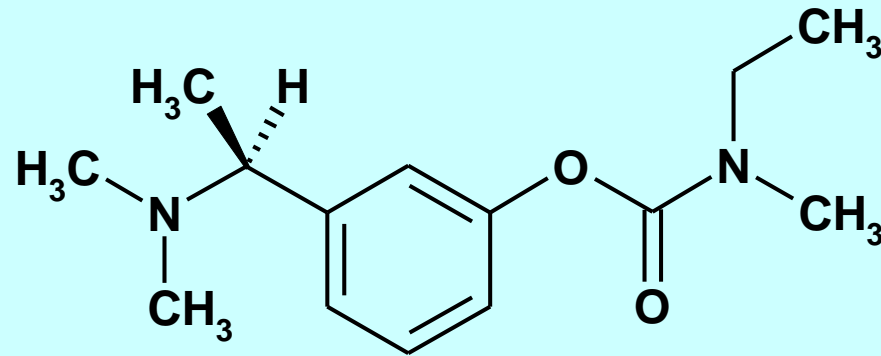
Anticholinesterazika - antidementiva (AD)

DEMENCE - chronický, trvalý úbytek duševních funkcí a schopností

Příčiny jsou v onemocnění mozku: **deficit** acetylcholinu

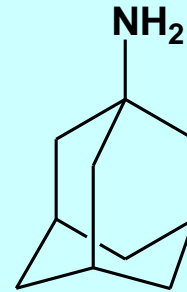
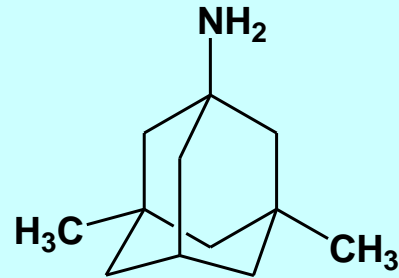
- **deficit** acetylcholinu v CNS charakteristický pro Alzheimerovu chorobu a vaskulární demenci (chorobami vyvolaná okluze - uzavření mozkových cév);
- projevuje se **postupným** zhoršováním až úplnou ztrátou kognitivních a intelektuálních schopností.

Rivastigmin

Indikace: symptomatická terapie mírné a středně silné Alzheimerovy choroby.

Memantin

amantadin

Účinkuje **blokádou** NMDA (N-methyl-D-aspartát) receptorů - snižuje hladinu Ca²⁺ iontů.

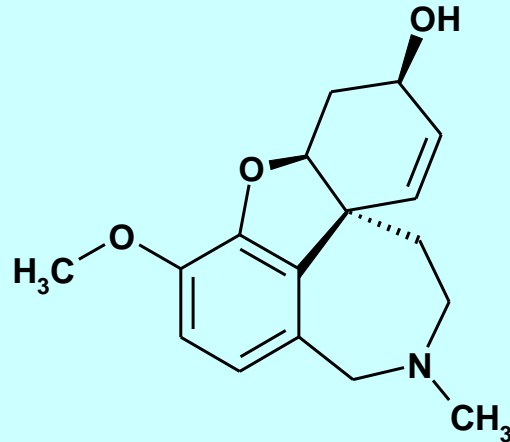
Kyselina glutamová působí jako excitatorní neurotransmitter ovlivňuje Ca, Na i K ionty

Nadbytek Ca²⁺ iontů vede k **poškození** buněk a projevuje se mimo jiné poruchami paměti a kognitivních procesů.

Účinkuje **pozitivně** u stavů syndromu demence a jako adjuvans se podává spolu s anticholinesteraziky u AD

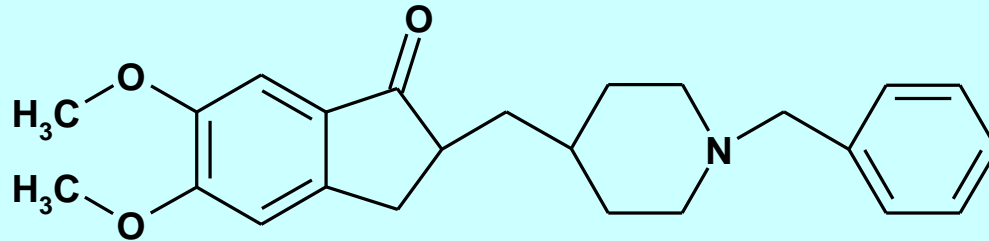

Galantamin - alkaloid izolovaný z cibul sněženy
Galanthus woronowii.

- Selektivně reverzibilně **inhibuje** cholinesterasu
- Současně **zesiluje** aktivitu ACh na nikotinových receptorech
- Dosahuje se **zvýšeného** cholinergního efektu.

Donepezil

Selektivní reverzibilní inhibitor **AChE**

Indikace: mírná a střední Alzheimerova demence, kde údajně účinkuje **lépe** než galantamin v zlepšování kognitivních funkcí.

Protože jen **nepatrně** ovlivňuje **periferní** acetylcholin, jsou u něho vedlejší projevy mírnější.

ANTICHOLINERGIKA

(parasympatolytika, cholinolytika, někdy antimuskarinika)

Na postsynaptických receptorech parasympatiku **kompetitivně** blokují účinek acetylcholinu a cholinergik.

M₁-receptory (neuronální): jejich **inhibici** je selektivně blokována žaludeční sekrece.

M₂-receptory (kardiální): stimulovány snižují srdeční frekvenci, jejich **inhibice** potlačuje bradykardii.

M₃-receptory (žlázy/hladké svaly): regulují kontrakci hladkého svalstva, **inhibice** vyvolá svalovou relaxaci.

Farmakologické účinky

Žlázová sekrece: **snižují** sekreci slinných, slzných, bronchiálních a potních žláz; méně snižují sekreci v trávicím ústrojí.

Oko: dochází k **dilataci** pupily (mydriáza), zornice ztrácí schopnost reagovat na světlo, nitrooční tlak se zvyšuje, je **nebezpečné** u pacientů s glaukomem.

Kardiovaskulární systém: ve středních a vyšších dávkách dochází bloádou kardiálních M_2 -receptorů v SA uzlu k **mírné** tachykardii.

Dýchací systém: hladké svaly bronchů mají pouze parasympatickou inervaci - bloádou M_3 -receptorů dochází k **bronchodilataci** a zvyšují tendenci ke kumulaci bronchiálního sekretu.

Trávicí ústrojí a urogenitální systém: ve vyšších dávkách vyvolávají **relaxaci** dutých orgánů a **snižují** motilitu a tonus GIT, **relaxují** hladké svaly močového měchýře a **relaxují** i žlučové cesty (spazmolytika neurotropní (atropínové)).

Centrální nervový systém: atropin působí zpočátku na CNS **stimulačně** a ve vyšších dávkách jej **tlumí**.

Působením na extrapyramidový systém **snižují** u Parkinsonovy nemoci třes a svalovou rigiditu.

Klinické použití parasymptolytik

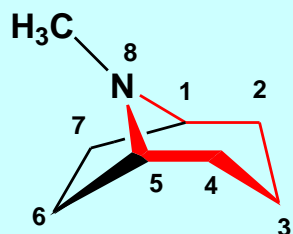
Hlavní indikace:

- **spazmolytika trávicího ústrojí, močových a žlučových cest** (při bolestivých hypertoniích, hyperkinezích nebo dyskinezích hladké svaloviny): používány jsou především látky s **kvarterním** dusíkem;
- **bronchodilatancia** při chronické bronchopulmonální nemoci, resp. vzácněji u astmatu;
- **antiarytmika** při bradyarytmiích např. u infarktu myokardu;
- **snížení žlázné sekrece**, např. ve stomatologii, snížení kyselé sekrece žaludku při vředovém onemocnění trávicího ústrojí;

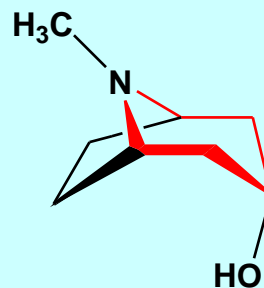
- **premedikace před celkovou anestezií** k blokádě reflexů vyvolaných aktivací parasymptatiku, tj. bradykardie, srdeční zástavy, bronchokonstrikce a zvýšení žláзовé sekrece;
- **antiemetika** např. u vestibulárních poruch - kinetózy;
- **antiparkinsonika**;
- **antagonisté při intoxikaci inhibitory acetylcholinesterasy** např. při léčbě myasthenia gravis.

PŘÍRODNÍ ANTICHOLINERGIKA A JEJICH DERIVÁTY

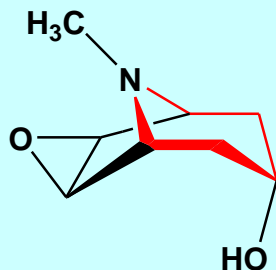
Tropanové alkaloidy atropin a skopolamin - blokáda M- receptorů.

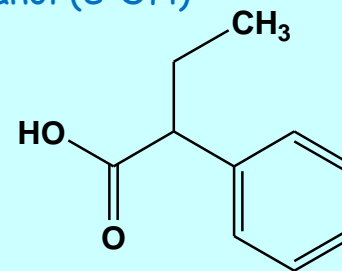
tropan

tropanol (α -OH) pseudopropanol (e -OH)

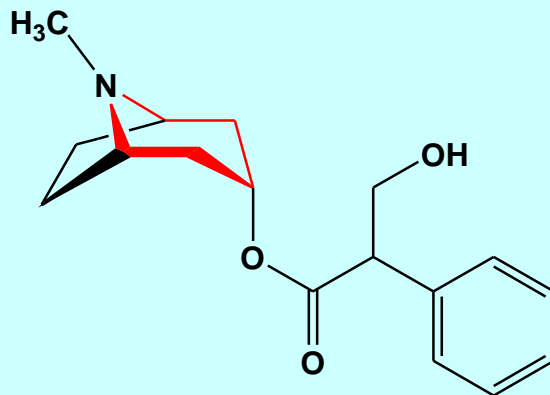
skopin

tropova kyselina

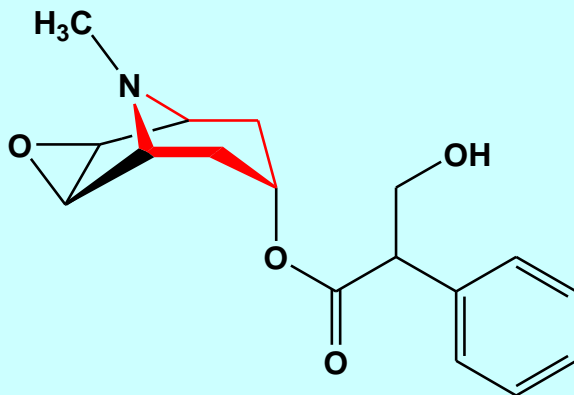
ATROPIN - alkaloid *Solanaceí* (*Atropa belladonna* L., *Hyoscyamus niger* L., *Datura stramonium* L.) je přítomen jako **levotočivý** hyoscyamin - **racemizuje** na atropin.

Proniká do CNS - ovlivněním extrapyramidového systému (svalové napětí) u parkinsonismu **tlumí** svalovou rigiditu, u kinetóz a nauzeí působí antiemeticky.

Indikace: v oftalmologii jako **mydriatikum** k diagnostickým účelům, vnitřně je **spazmolytikem** u spasmů a kolik zažívacího traktu a ve vyšších dávkách u kolik žlučníku a ledvin.

SKOPOLAMIN - druhý alkaloid *Solanaceí* (*Scopolia carniolica* Jacq., *Datura stramonium* L.).

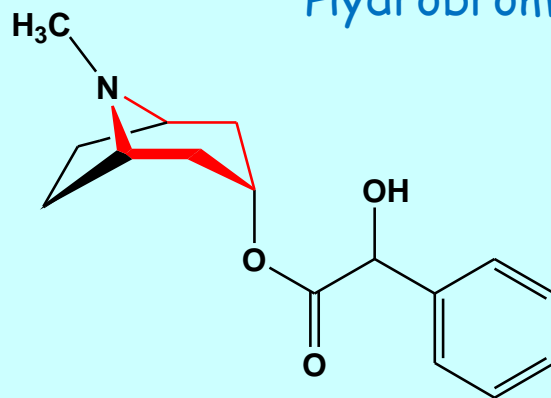

Účinkuje slabě periferně ale má **silné** centrálně tlumivé účinky již v malých dávkách.

Indikace: je využíván u parkinsonismu, kde tlumí nejen svalovou rigiditu, ale i třes.

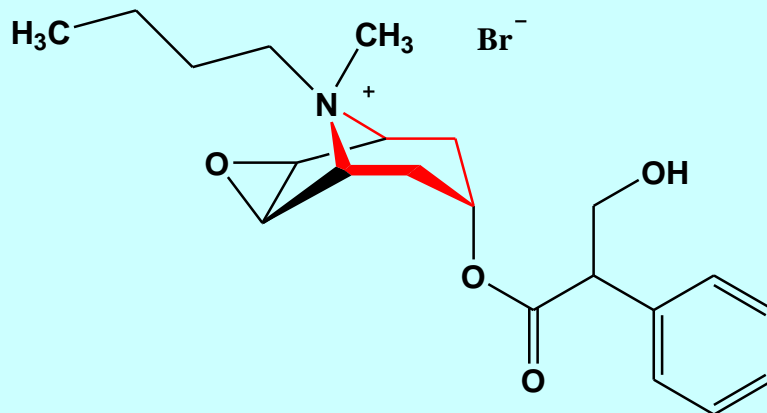
HOMATROPIN

Hydrobromid, metylbromid

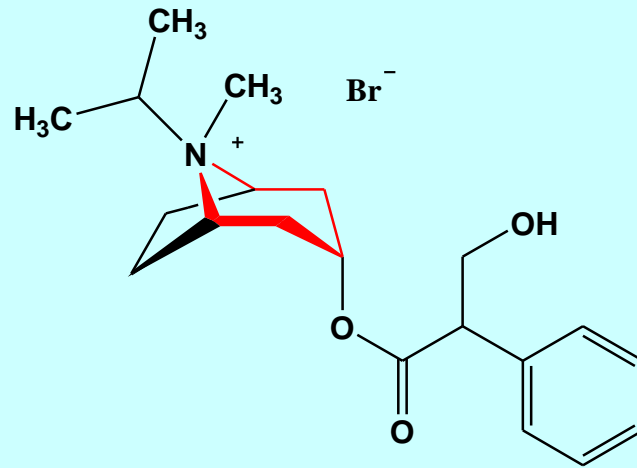
Indikace: je využíván především v očním lékařství k vyvolání mydriázy

BUTYLSKOPOLAMONIUM-BROMID - **nejužívanějším** spazmolytikem (neurotropní), účinkuje periferně bez nežádoucích centrálních účinků, je zhruba 4x účinnější než atropin.

Indikace: u spasmů GIT, biliárního a urogenitálního traktu.

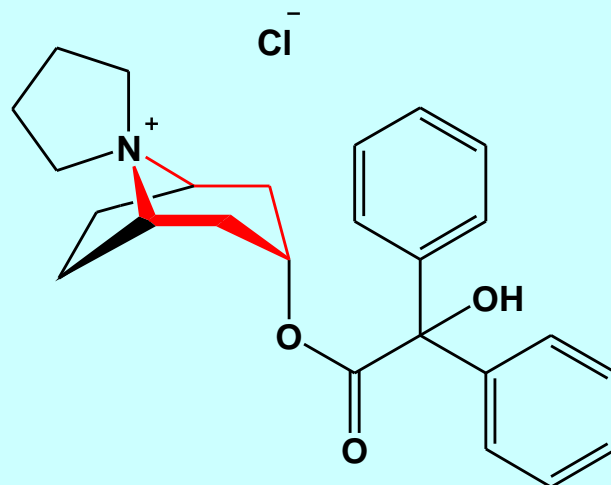
IPRATROPIUM-BROMID

Indikace: je inhalačním **antiastmatickem**. Při nasální aplikaci účinkuje u alergické rýmy.

Podán p.o. nebo i.v. je antiarytmikem u bradyarytmií.

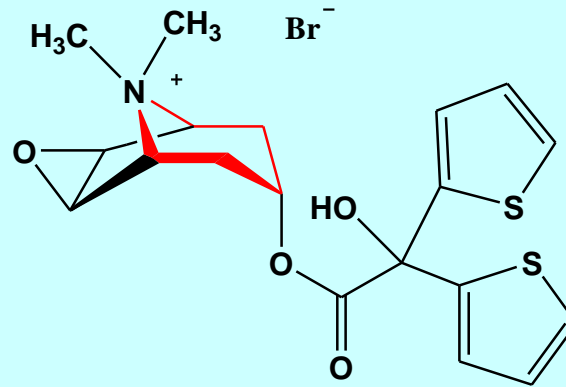
TROSPIUM-CHLORID

- Má vysokou **afinitou** na muskarinové M_3 -receptory a nepatrnou na nikotinové receptory.
- Způsobuje **relaxaci** hladkého svalstva GIT a urogenitálního traktu.

Indikace: spazmolytikem indikovaným u poruch močového měchýře (polakysurie, nykturie a inkontinence).

TIOTROPIUM-BROMID

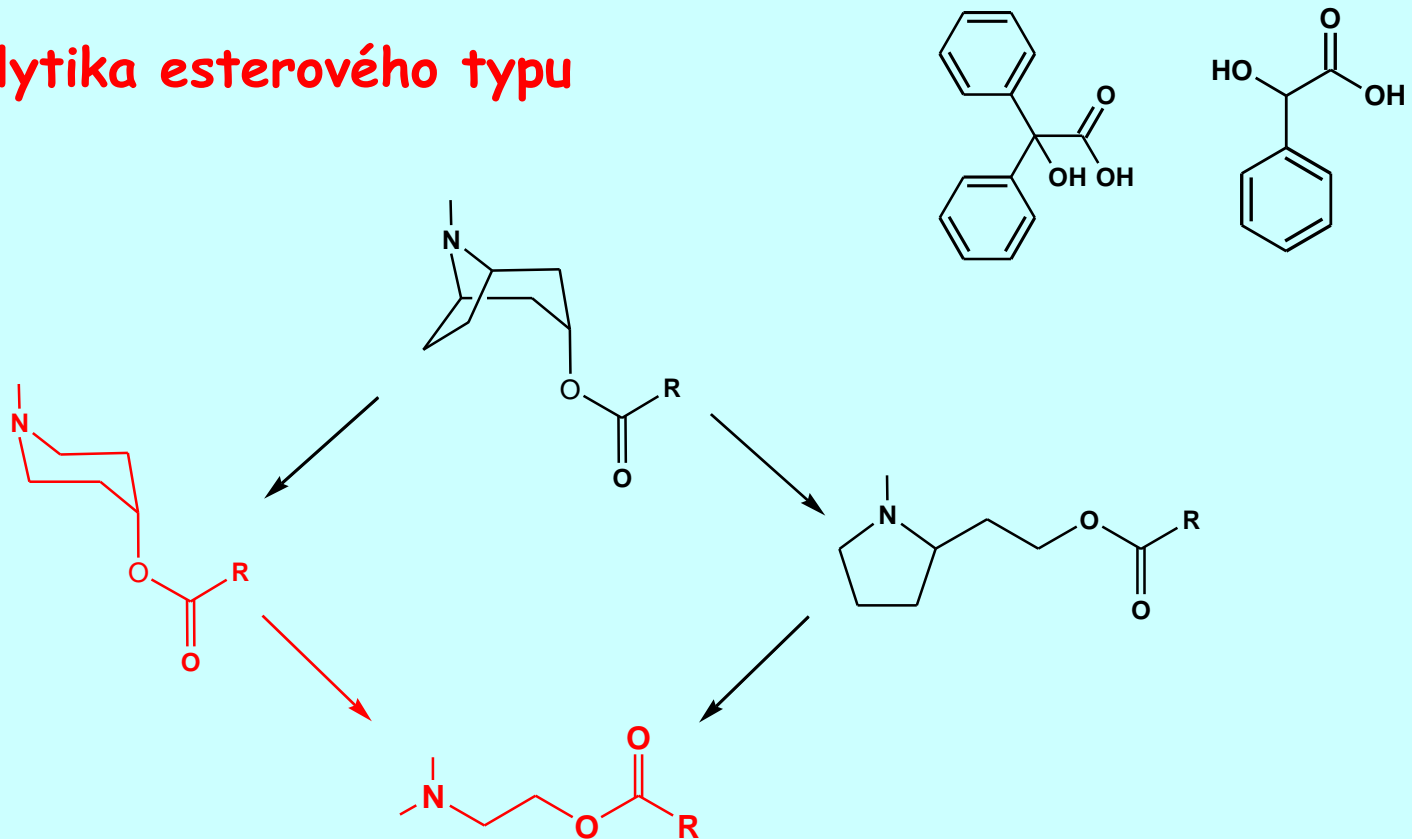

Je periferním spazmolytikem se zvýšenou aktivitou na M_3 -receptory hladkého svalstva, především **bronchiálního** traktu.

Indikace: chronická obstrukční plicní porucha.

SYNTETICKÁ NEUROTROPNĚ MYOTROPNÍ SPAZMOLYTIKA

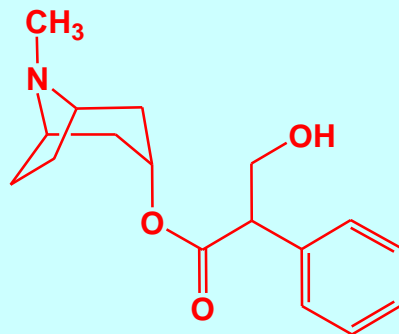
Spazmolytika esterového typu

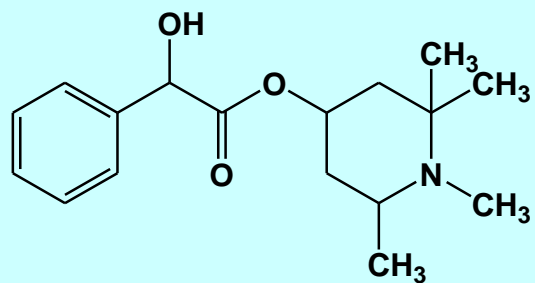
R= kyselina mandlová, difenylactová nebo benzilová

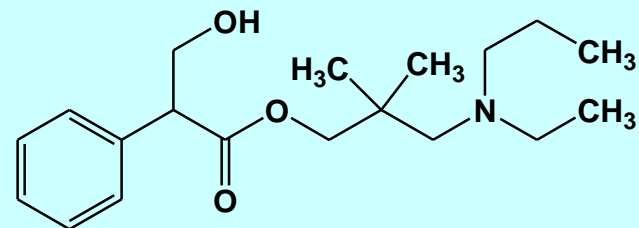
Historický vývoj

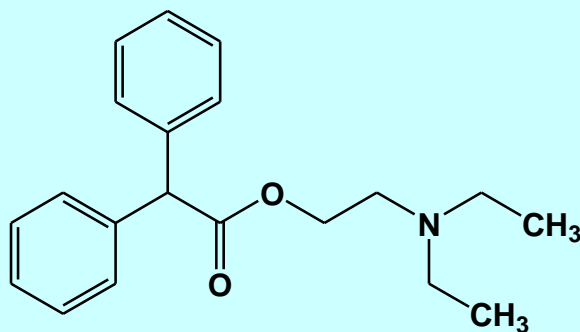
Atropin

Eukatropin

Amprotropin

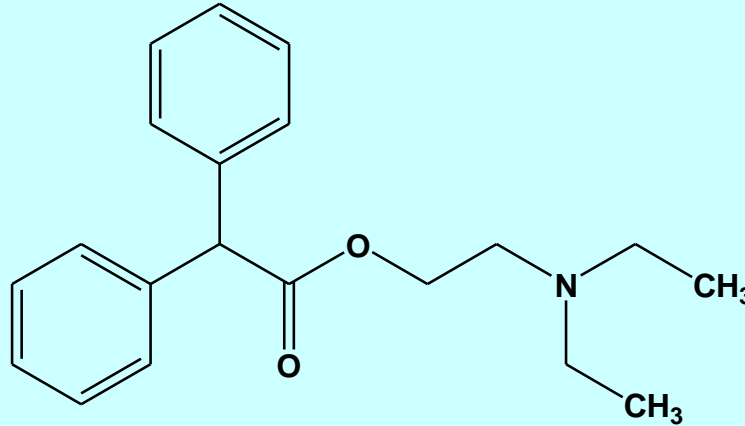

Adifenin

Neurotropní spazmolytika:
ovlivňují pouze hladké svaly **útrobní**.

Myotropní spazmolytika:
přímo ovlivňují buňky hladkého svalstva, **uvolňují** hladké
svalstvo **útrobní** i **cévní**

ADIFENIN

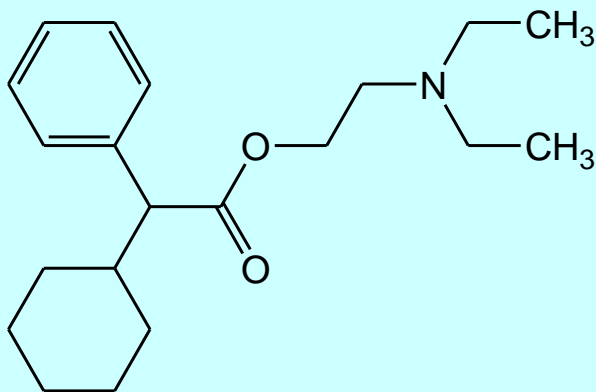

- Oblíbené spazmolytikum hladkého svalstva GIT, žlučníku a močového měchýře.
- Dnes je v menší míře složkou **kombinovaných** přípravků.

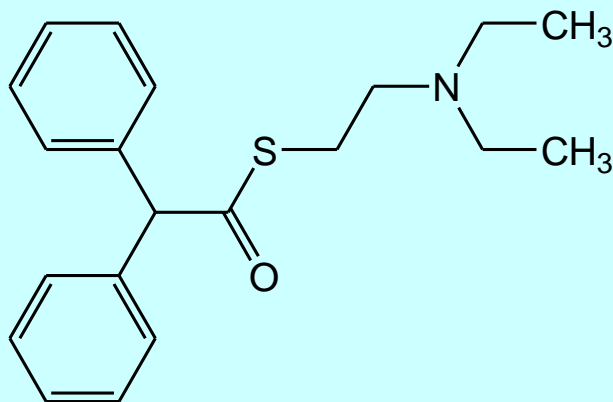
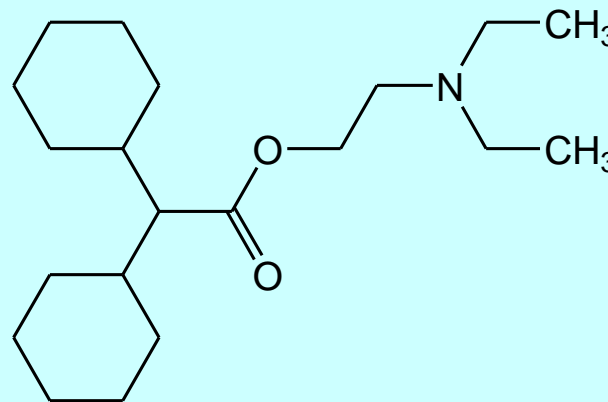
Indikace: potlačuje spazmy **neurotropním** (atropinovým) i **muskulotropním** (papaverinovým efektem).

Spazmolytika GIT - anticholinergní a mírně myotropní účinek syntetických derivátů odvozených od **adifeninu**.

DICYKLOVERIN

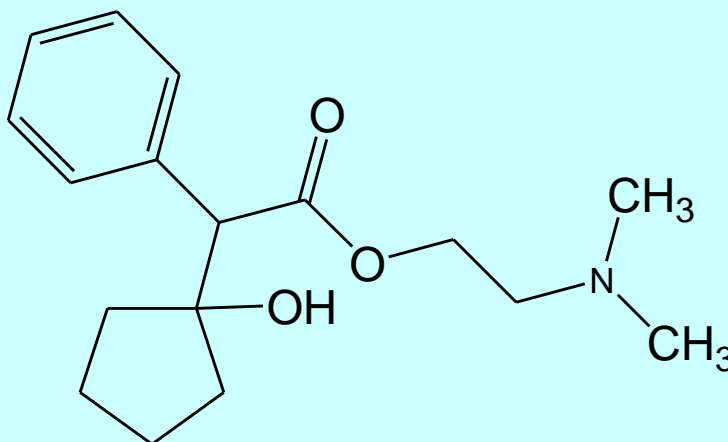

DROFENIN

TIFENAMIL

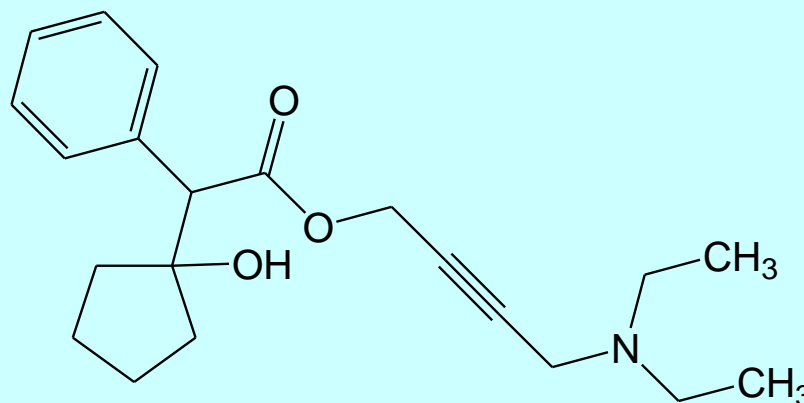
CYKLOPENTOLÁT

- Po aplikaci do oka **blokuje** odpověď na cholinergní stimulaci očního svalstva - dilatace zorničky (mydriáza) a paralýza akomodace (cykloplegie), působí **tlumivě** na musculus ciliaris - parasymphatikus

Indikace: mydriatikum a cykloplegikum při **diagnostickém** vyšetření oka.

OXYBUTININ

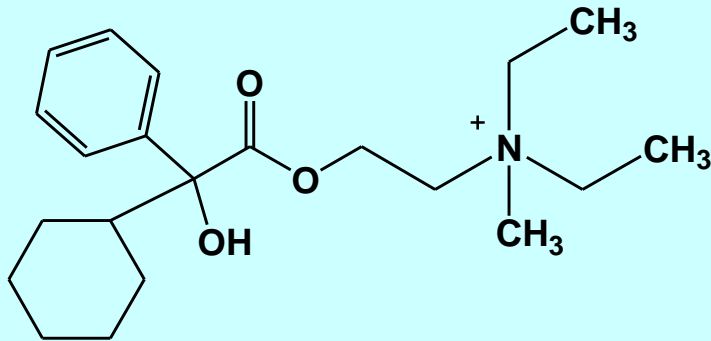
- Selektivně **blokuje** muskarinový (M_1 a M_3) účinek acetylcholinu na močový trakt - detruzor

Indikace: **snížení** nucení na močení a frekvence močení, jako součást komplexní léčby při enuresis nocturna a u urgentní inkontinence.

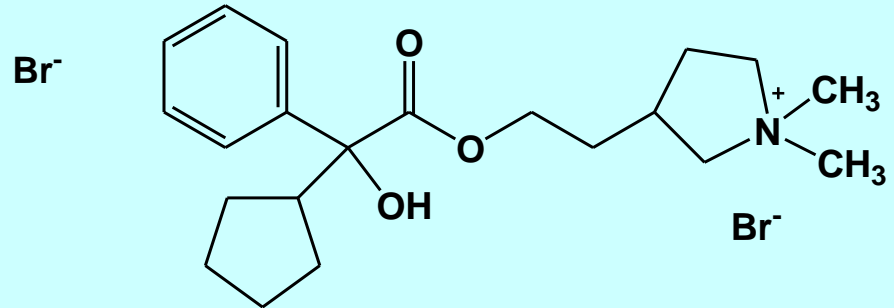
Parasympatolytika s kvarterním dusíkem

- **zvyšuje** se **periferní** anticholinergní aktivita
- vedle M-receptorů je **zesílen** i antagonistický účinek na N-receptory ve vegetativních gangliích
- spazmolytický efekt v **nižších** dávkách - ovlivnění sekrece slinných, potních a jiných žláz je méně **výrazné**

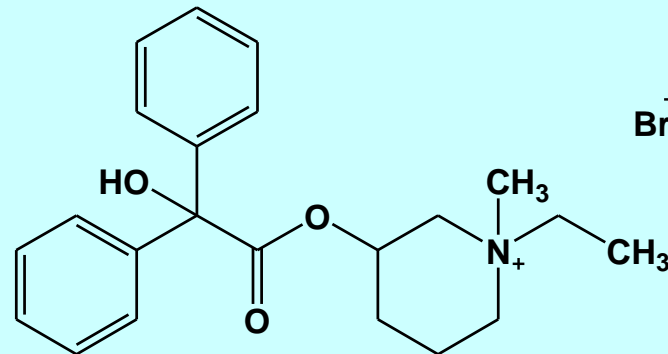
OXYFENONIUM-bromid

GLYKOPYRRONIUM-bromid

PIPENZOLAT-bromid

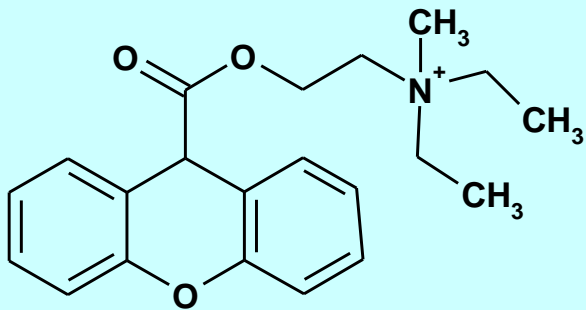

Indikace: spazmolytika u spazmů GIT.

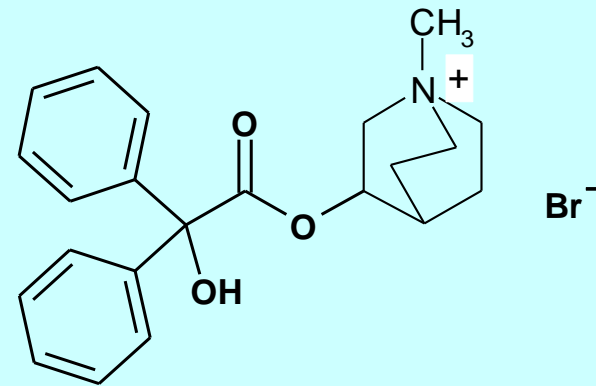

Antisekreční aktivita - terapie peptických vředů.

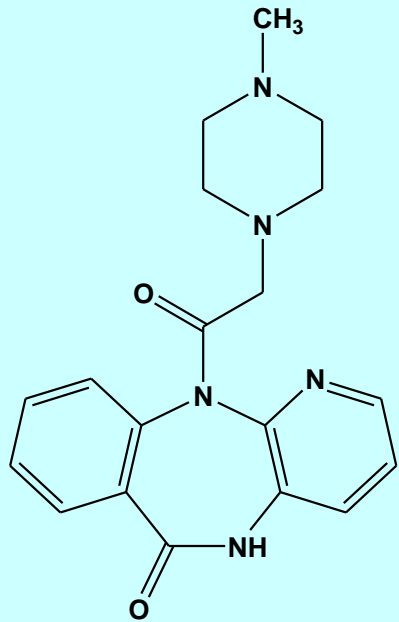
METHANTHELIUM-bromid

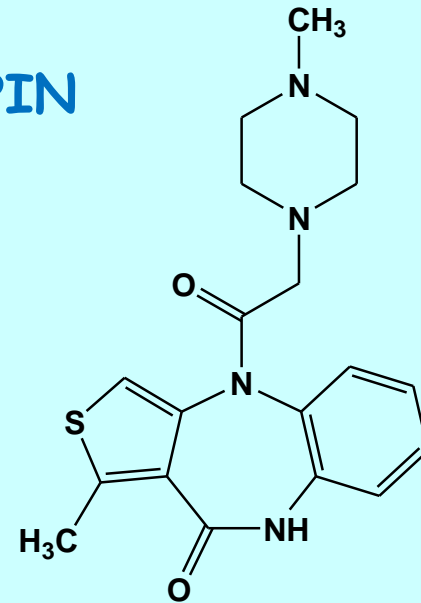
KLIDINIUM-bromid

PIRENZEPIN - inhibitor M_1 receptorů žaludečního traktu a potlačuje sekreci žaludečních šťáv

TELENZEPIN

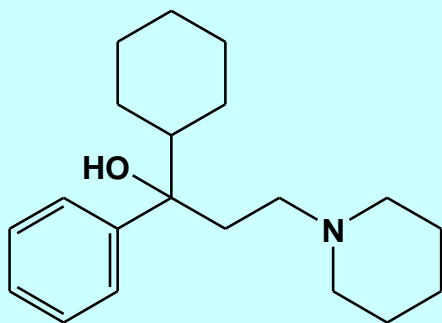

Indikace: vředová choroba žaludku a dvanáctníku

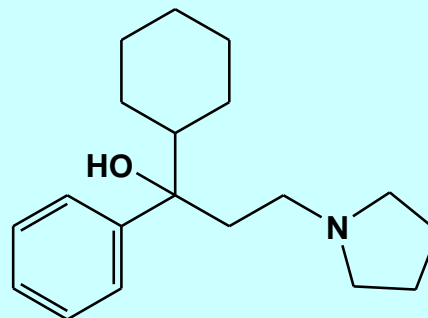
Anticholinergika - terapie Parkinsonovy nemoci

- Adjuvantní léky pro potlačení hypercholinergní aktivity ve striatu (oblast šedé hmoty v mozku)
- Ústup hypersalivace, tremoru, zmírnění rigidity a bradikineze

TRIHXYLFENIDYL

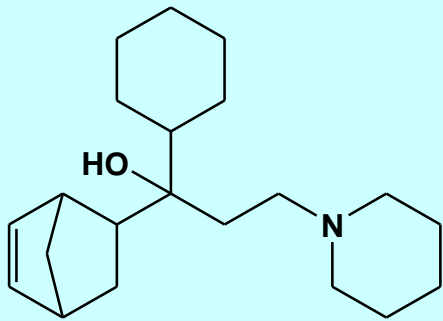

PROCYKLIDIN

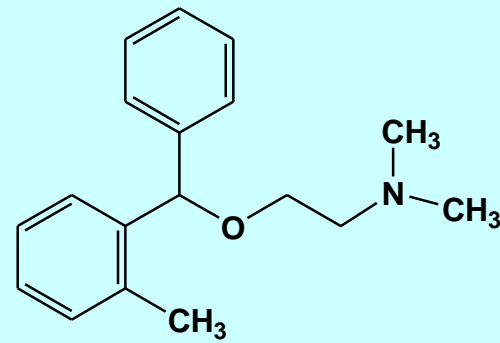

Anticholinergika - terapie Parkinsonovy nemoci

BIPERIDEN

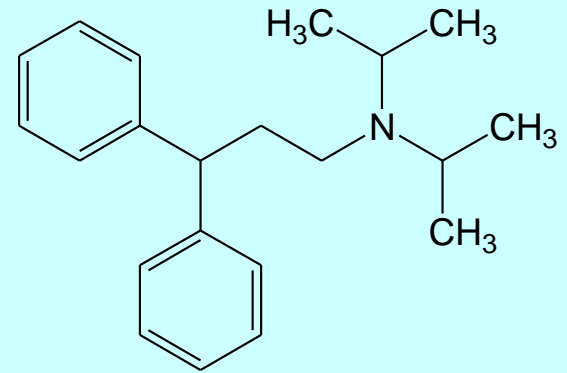
ORFENADRIN

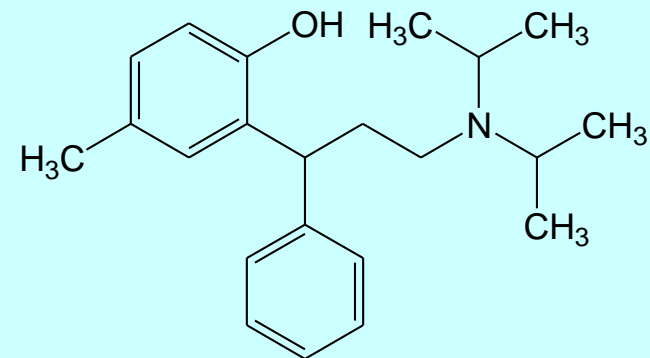
Spazmolytika neesterového typu

3,3-difenylpropylaminová struktura

DIISOPROMIN – terapie spazmů žlučníku

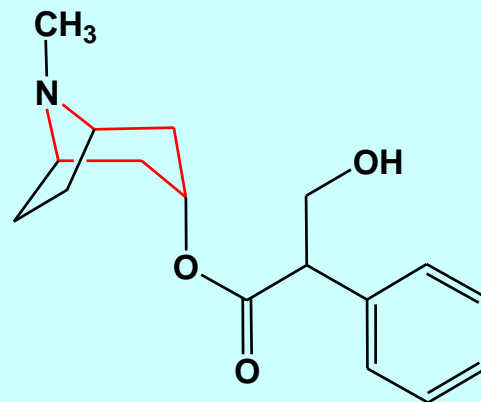
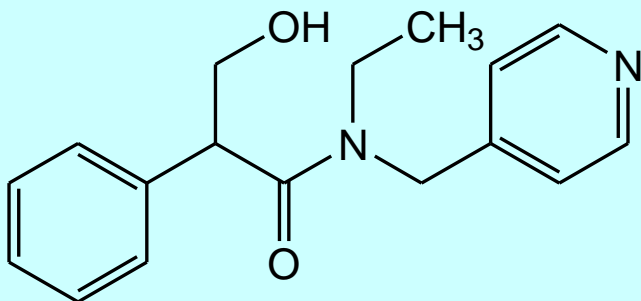

TOLTERODIN – spazmolytikum u neurogeních poruch močení

Amidová struktura

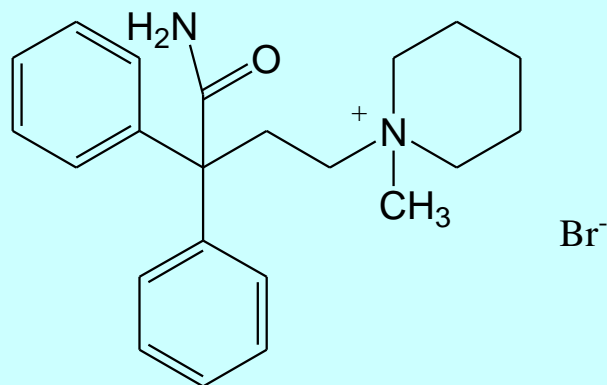
TROPIKAMID (M₄)

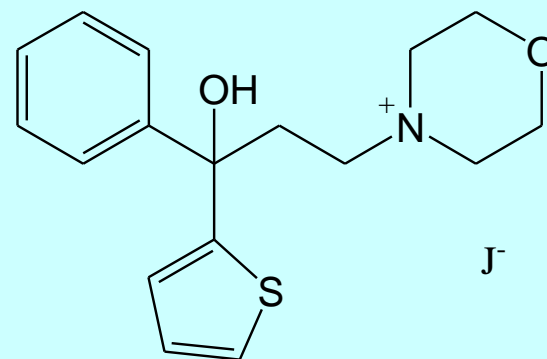
INDIKACE: je krátkodobým mydriatikem a cykloplegikem (inhibují akomodaci) při diagnostickém vyšetřování oka.

Kvarterní amoniová analoga – je zvýrazněn periferní anticholinergní efekt (antimuskarinový i antinikotinový)

FENPIVERINIUMUM-bromid

TIEMONIUM-jodid

Indikace: terapie spazmů gastrointestinálního a urogenitálního traktu.

MYOTROPNÍ SPAZMOLYTIKA

Potlačují spazmy hladkého svalstva přímým účinkem bez účasti acetylcholinu.

Mechanismus účinku:

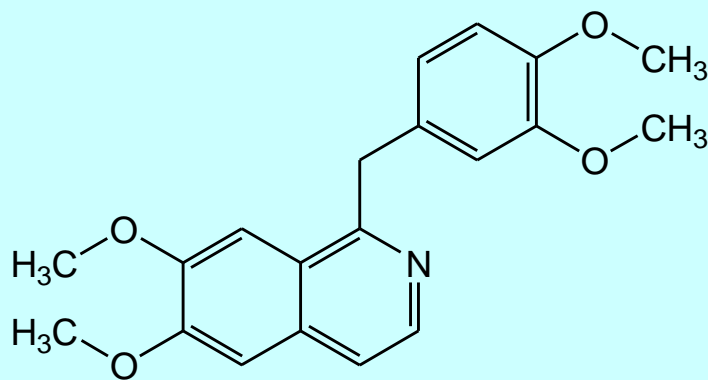
- na **mimocévní** hladké svalstvo - **blokují** pomalé vápníkové kanály nebo **aktivují** draslíkové kanály - hyperpolarizace;
- **stimulují** tvorbu oxidu dusnatého;
- **zvyšují** aktivitu adenylylcyklasy (tvorba cAMP a cGMP)
- a **inaktivují** proteinkinasu, která fosforyluje lehké řetězce myosinu

Spolehlivá spazmolýza - synergizmus - kombinace myotropních a neurotropních spazmolytik

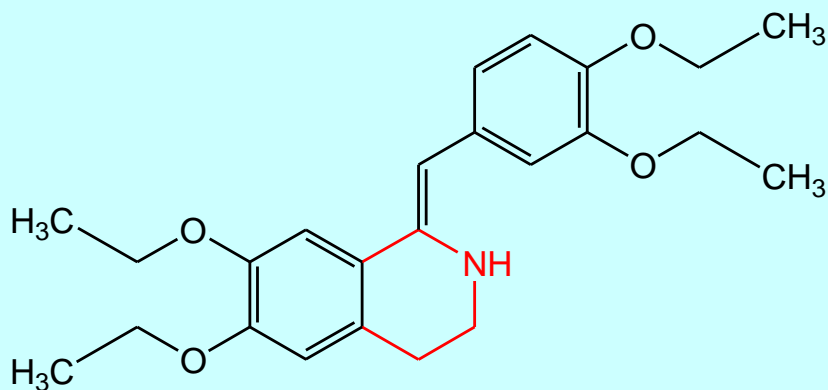
PAPAVERIN - alkaloid opia

Navozuje spazmolýzu hladkého svalstva cévního i mimocévního po perorálním i parenterálním podání.

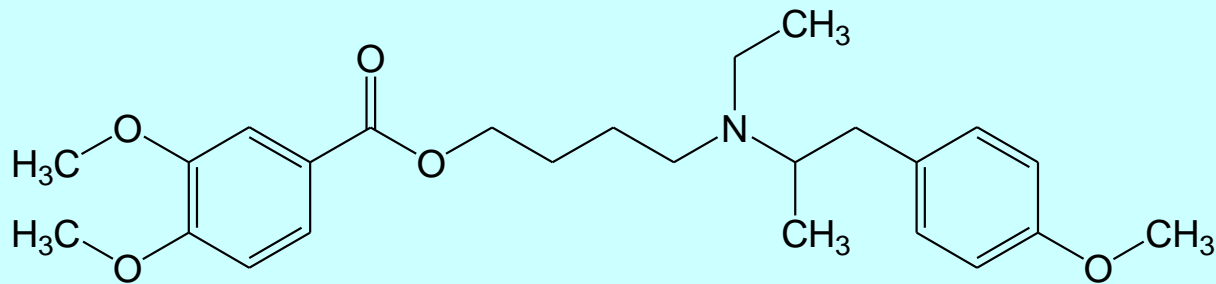

INDIKACE: u spazmů GIT, žlučovodů, močových cest, dělohy i bronchů, dále u poruch periferního i cerebrálního prokrvení, anginy pectoris, plicní embolie a trombóz.

DROTAVERIN - myotropní spazmolytickou aktivitou se podobá papaverinu

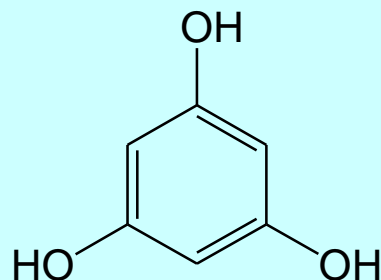
MEBEVERIN - je spazmolytikem papaverinového typu,
blokátor sodíkových kanálů

Indikace: dráždivý tračník, dyskineze (porušená pohyblivost)
žlučvodů a hladkého svalstva trávicího traktu, divertikulóza tračníku
(divertikly jsou výchlípky stěny tlustého střeva)

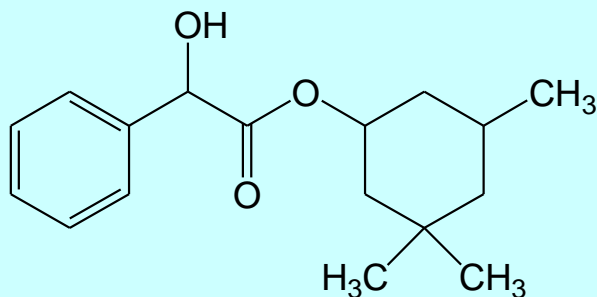
Myospazmolytika jiných struktur

FLOROGLUCINOL

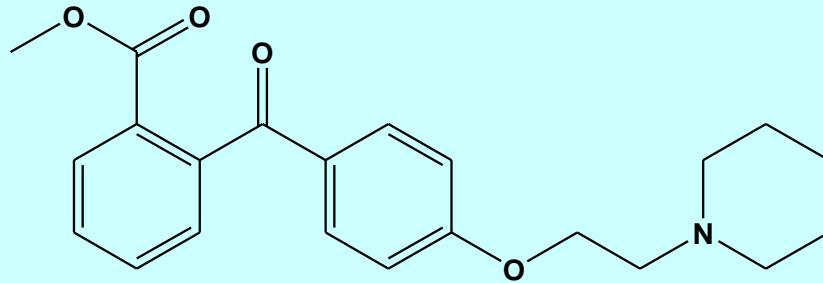
Indikace: u spazmů GIT a žlučnickových a ledvinových kolik.

CYKLANDELÁT

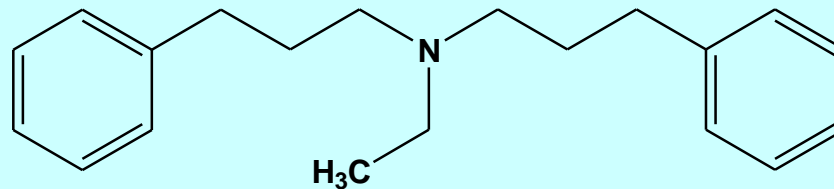
Indikace: u periferních a cerebrálních poruch prokrvení

PITOFENON

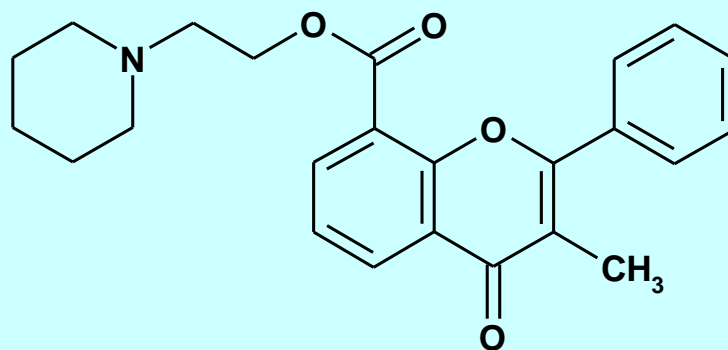
- Má podobné účinky jako papaverin, je účinnější
- Používá se v kombinaci s jinými spazmolytiky a analgetiky

ALVERIN

- Účinkem je podobný papaverinu
- Je účinnější s nižším rizikem vedlejších účinků

FLOVOXÁT - účinkuje jako antagonistista acetylcholinu na muskarinových receptorech.

INDIKACE: je selektivním muskulotropním spazmolytikem u spazmů močového měchýře a močových cest.